

الزام‌های پس از آزادی شکر

با فعالیت صنعت قند و شکر از سر مزرعه تا کارخانه و تجارت خارجی و توزیع داخلی نیز باید دندان طمع از این صنعت کشیده و به فکر این نباشند که با تفسیر و تحلیل‌های تازه بار دیگر داستان‌های تکراری را برگردانند.

اما یادمان باید باشد که سیاست‌های اتخاذ شده از سوی انجمن صنفی کارخانه‌های قند و شکر که از دهه سال تخصص و دانش مدیران کارخانه‌ها بیرون آمده و با این دانش بوده است که دوره‌های سخت صنعت قند پشت سر گذاشته شده است باید تحولات جاری را یک آزمایش و راستی‌آزمایی بدانند. به این معنی که نرخ ارز، نرخ سود بانکی، بازار سهام و سرمایه و تحولات بین‌المللی همیشه همین‌طور نمی‌ماند و تغییرات حتمی است. بنابراین باید در اداره کارخانه و صنعت با بالاترین بهره‌وری عمل کنیم تا بهانه‌ای به دست دولت ندهیم که بخواهد بار دیگر راهبردهای خاص را بر صنعت تحمیل کند. کارفرمایان محترم باید در بالاترین اداره بهره‌وری فعالیت کنند و ضمن اینکه نرخ سود بالایی را نصیب کارخانه‌ها می‌کنند بازار داخلی را نیز لحاظ کرده و منافع مصرف‌کنندگان را در کانون توجه قرار دهند. کارخانه‌های صنعت اصیل قند باید برای افزایش سودآوری بیش از هر چیز به افزودن و بهره‌وری از کار، سرمایه و تکنولوژی و دانش روز بازار تکیه کنند. اگر الزام‌های یادشده که اصلی‌ترین نکات درباره امکان تداوم آزادسازی هستند را رعایت نکنیم، بار دیگر در تله سیاست‌های متناقض و دستگاه‌های دولتی می‌افتیم.

صنعت قند و شکر در ایران با اراده و خواست دولت‌های وقت از دهه ۱۳۱۰ به این سو در پهنای سرزمین ایران زاد و رشد کردند. به همین دلیل بوده و هست که دولت‌ها برای این صنعت حق اداره و قانونگذاری و سیاستگذاری ویژه قایل هستند. از طرف دیگر شکر یک کالای راهبردی در سبد مصرف کالایی خانواده‌های ایرانی به ویژه گروه‌های کم‌درآمد است که بخشی از انرژی و کالری خود را از مصرف آن به دست می‌آورند. در همه دوره‌های پر فراز و نشیب صنعت قند و شکر سایه سازمان‌ها و مؤسسه‌های دولتی بر سر این صنعت از مزرعه تا کارخانه سنگین بوده است. در همه سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی تا شروع و اجرای قانون برنامه سوم توسعه، این سنگینی بیش از همیشه احساس می‌شد تا اینکه بر اساس برخی مواد قانون برنامه سوم توسعه گام‌های اولیه برای آزادسازی تدریجی صنعت قند و شکر برداشته شد.

انجمن صنفی کارخانه‌های قند و شکر به مثابه پرچمدار آزادسازی این صنعت و شرایط محیطی بیرون به ویژه تنگنای ارزی و البته رشد رانت و فساد موجب شده است تا مدیران ارشد اقتصادی - سیاسی سرانجام با آزادسازی این صنعت موافقت کنند. اما هنوز در اول راه هستیم و باید برای تثبیت و نهادینه شدن آن گام‌هایی از سوی همه ذینفعان برداشته شود. به این معنی که نهاد دولت باید بر سر این تصمیم خود استوار باقی بماند و امیدوار باشیم دولت بعدی نخواهد این سیاست تازه را پس بگیرد. از طرف دیگر مدیران محترم سازمان‌ها و دستگاه‌های مرتبط

سرمقاله

یک بار برای همیشه آزادی بدهید | بهمن دانایی

دیوان سالاران و کسانی که قدرت سیاسی را در دست دارند در همه جامعه‌های مدرن در سده‌های تازه سپری شده دست در دست هم شاید با نیت خیررسانی به شهروندان راه‌های گوناگونی پیدا کردند که خانواده و بنگاه‌ها که اساس جامعه مدنی هستند را وابسته به فعالیت‌های خود سازند. در اختیار داشتن دستگاه‌های تبلیغاتی و نیز رسانه‌های اصلی نیز به این راهبرد دیوان سالاران و سیاست‌ورزان کمک کرده است و شهروندان به این نتیجه رسیده‌اند اگر فعالیت این دو گروه نباشد هیچ سنگی روی سنگ دیگر نمی‌ایستد. در ایران نیز همین داستان در سده‌ای که تا چندماه دیگر به پایان می‌رسد اتفاق افتاده است و درآمدهای رویایی به دست آمده از صادرات نفت نیز به نهاد دولت و کارگزارانش در سازمان‌ها و وزارتخانه‌ها و شرکت‌ها و موسسه‌های دولتی کمک کرده است تا این ذهنیت در جامعه پدیدار شود.

ادامه در صفحه ۲

ساز تولید در ایران ناساز است | محمدصادق جنان‌صفت

وقتی ساز حتی یک نوازنده در یک گروه بزرگ در یک ارکستر ورزیده و به‌شدت تمرین کرده با همکاری و با رهبر ارکستر جور نشده باشد، برآیند آن به ویران شدن آن گروه در جریان کار منجر می‌شود. به میزان افراد ناسازگاری که در جور کردن ساز خود با دیگران ناتوان هستند، رهبر ارکستر در تنگنا قرار می‌گیرد و بنابراین دیگر نباید به ادامه کار آن امیدوار بود. اقتصاد یک کشور را می‌توان به یک ارکستر تشبیه کرد که گاهی در جریان فعالیت خود اگر با یک نوازنده ناساز همراه باشد، می‌تواند او را تغییر دهد یا سازش را کوچک کند. در اقتصاد ایران، اما به دلیل اینکه فرماندهانش به ویژه در سال تازه می‌خواهند ریبیس یک جزیره عمل می‌کنند و به همین خاطر راه را برای ناسازگار کردن کل اقتصاد هموار کرده‌اند. این روزها اقتصاد ایران با سازهای ناکوک رو به رو شده است و گوش‌ها را آزار می‌دهد. اگر بخواهیم به سرچشمه بد آواز شدن صدای اقتصاد ایران برسیم بدون تردید به تشدید تحریم‌های اقتصاد ایران و ناتوانی اقتصاد در جایگزین کردن درآمد از دست رفته صادرات نفت می‌رسیم.

ادامه در صفحه ۲

در صفحات دیگر می‌خوانید:

کارخانه قند بیستون
ظرفیتی برای حل مشکل
بیکاری کرمانشاه

صفحه ۸

بازگشت بخشی از
وظایف قانون انترع
به وزارت جهاد کشاورزی

صفحه ۷

دورنمای
تراز جهانی شکر
در سال ۲۰۳۰

صفحه ۴

بهتر است بدانیم
در چه هوایی
نفس می‌کشیم

صفحه ۳

یک بار برای همیشه آزادی بدهید

ساز تولید در ایران ناساز است

ادامه از صفحه اول

اقتصاد ایران یک ساختار قوام‌یافته چندین دهه‌ای داشت و تعادل‌های خود را نیز بر اساس آن ساختار پیدا کرده بود. به این معنی که چندین دهه بود ایران درآمد هنگفتی از صادرات نفت خام به دست می‌آورد و سازمان برنامه و بودجه نیز بر اساس این میزان درآمد، آن را به مصارف از پیش تعیین شده‌ای تخصیص می‌داد.

بخشی از این منابع ارزی با قیمت‌های گوناگون ریالی به واردات اختصاص می‌یافت. بر اساس آمارهای در دسترس بطور میانگین سالانه ۴۰ تا ۵۰ میلیارد دلار از درآمدهای ارزی برای واردات اختصاص می‌یافت. اما با کاهش و حذف درآمدهای صادرات نفت خام و نیز کاهش صادرات سایر کالاها و خدمات در نیم سال نخست امسال و چشم‌انداز نه چندان روشن برای ادامه سال در به دست آوردن درآمد ارزی، این تخصیص کاهش یافته است. بانک مرکزی ایران نیز توانسته است سواری بر موج شده و به بهانه حفظ ارزش پول ملی تقاضای هرگونه ارز را سرکوب کند. این وضعیت راه را برای تقاضای مؤثر ارز مسدود کرده است.

به دلیل افزایش قیمت خرید مواد اولیه از سوی بانک مرکزی و همچنین مشکلات ناشی از ناهماهنگی سازمان بورس با صنایع بالادستی و عدم تأمین ارز مورد نیاز بنگاه‌ها در نظارت و تخصیص درست مواد اولیه، در برخی از صنایع، تولیدکنندگان واقعی مجبورند مواد اولیه مورد نیاز را با قیمت‌های بسیار بالا تأمین کنند.

حالا تولید در تنگنای مواد اولیه گرفتار شده است و آن بخش از تولیدات صنعتی که برای تولیدات خود در داخل یا خارج از کشور هنوز مشتری دارند، نمی‌توانند برای خرید مواد اولیه وارداتی ارز تهیه کنند. از سوی دیگر برخی از تولیدکنندگان که مواد اولیه آنها در داخل کشور تهیه می‌شود، با در دسترس نداشتن مواد اولیه مواجه شده‌اند. به این معنی که تولیدکنندگان فرآورده‌های پتروشیمی، فولاد، مس و سایر فلزات آهنی با توجه به افزایش شتابان نرخ تبدیل ارز به پول ایران ترجیح می‌دهند تولیدات خود را به جای اینکه در بازار داخلی عرضه کنند آن را به صادرات اختصاص دهند. مجادله‌هایی که از دو سال پیش در این بخش شروع شده بود اکنون به دلیل افزایش نرخ ارز در اوج قرار دارد. تلاش‌های تولیدکنندگان صنایع پایین دستی این محصولات دست کم درباره فولاد به نتیجه نرسید و تولیدکنندگان فولاد توانستند از تله قیمت‌گذاری دستوری خلاص شوند. با توجه به نیاز شدید دولت به ارز برای خرید کالاهای اساسی به نظر می‌رسد عرضه فرآورده‌های پتروشیمی و فلزات اساسی در بازار داخل منتفی است. یکی از دلایل دیگر در تنگنای ایجاد شده برای خرید مواد اولیه حتی در صورتی که تولیدکننده بتواند ارز مورد نیاز را از بازار نیامی با بازار آزاد تهیه کند، مشکل مهم‌تر افزایش شدید نیاز شرکت‌ها به نقدینگی است. نرخ هر دلار آمریکا در نیم سال نخست امسال بیشتر از دو برابر شده است، بنابراین تولید برای خرید ارز نیاز به سرمایه در گردش بالایی دارد که با وجود تنگنای مالی تأمین آن از بازارهای گوناگون، سخت به نظر می‌رسد و دست و پای تولیدکنندگان را بسته است.

واقعیت دیگری که تولید را برای خرید مواد اولیه در تنگنا قرار می‌دهد این است که دولت با همه نیروی خود سد راه قیمت‌گذاری بر اساس نرخ جدید ارز برای تولیدات صنعتی می‌شود و می‌گوید باید کالاها در چارچوب اراده دولت عرضه شود. این نیز بر پیچیدگی‌های تولید اضافه کرده است و تولیدکنندگان را در موقعیت دشواری قرار داده است.

سد و بند دیگری که تولید را در منگنه قرار داده این است که اگر از سدهای پیشین عبور کند، یعنی ارز مورد نیازش را برای واردات تأمین کند، بتواند از سدهای خارجی به دلیل عدم عضویت در FATF عبور کند و رضایت دولت را بگیرد و از سد قیمت‌های دستوری هم بگذرد، به سد اصلی می‌رسد که کاهش قدرت خرید مصرف‌کننده است. در وضعیتی که قدرت خرید مصرف‌کنندگان به دلیل ترس از دست دادن پس‌انداز برای سخت‌ترین روزها و نیز تورم شتابان کاهش یافته است، خرید مواد اولیه با قیمت‌های بالا ترس آور است. در پایان باید به مقوله سیاست خارجی ایران نیز نگاهی کرد. واقعیت این است که در ایران انتظاراتی شکل گرفته که تا امروز هم ادامه دارد و آن انتظار شکست «دونالد ترامپ» و پیروزی «جو بایدن» است. انتظار این است که اگر این اتفاق رخ دهد تحریم‌های ایران از سوی دولت دموکرات کمتر و نرخ ارزهای معتبر به دلیل صادرات نفت خام افزایش و بنابراین خرید مواد اولیه نیز ارزان تر باشد.

آن را با استناد به اینکه کشور در تحریم است یا اینکه هنوز زود است آزادسازی رخ دهد مصوبه قانونی را نادیده گرفتند.

شکر آزاد از هر دو گروه

نگاهی به مصوبه قانونی یاد شده و بررسی دقیق مواد این قانون نشان می‌دهد که محصول شکر نه جزئی از گروه کالاهای اساسی است که مشمول ویژگی‌های کالاهای اساسی شده و در ردیف کالاهای ماده ۲ این قانون شمول نیز مشمول تعریف و مصداق‌های مواد ۵ و ۶ قانون شود. این قانون به صراحت قند و شکر را مشمول قیمت‌گذاری دولتی و بنابر این توزیع متمرکز دولتی نمی‌داند اما متأسفانه در همه سال‌های تازه سپری شده و سال‌های پس از تصویب قانون به دلایل گوناگون آزادی شکر ممکن نشد. در حالی که در اوایل دهه ۱۳۹۰ با استناد به اینکه قانون یارانه‌ها تازه ابلاغ شده است و باید مراعات شود کالاهای اساسی با نظارت و کنترل دولت توزیع شود و قیمت‌ها با نظر سازمان‌های نظارتی باشد در سال ۱۳۹۲ نیز که دولت تازه آمد به دلیل نگاه غیر کارشناسی برخی از مدیران وقت این کنترل‌ها ادامه داشت. در این سه سال اخیر نیز تحریم‌های شدید و نیز نارسایی در سیاست‌های تخصیص ارز و دادن ارز ترجیحی به قیمت هر دلار برابر با ۴۲۰۰ تومان به واردات شکر گره‌ها اقتصاد شکر کورتر شد. رانتهای سرسام‌آور و اخلاقی در اقتصاد قند و شکر و صادرات آب‌نیات با شکر ارزان و نیز قاچاق معکوس شکر در این مدت نشان از ناکارآمدی ادامه حبس اقتصاد شکر داشت.

حالا واقعا آزاد کنید

تلاش‌های فعالان اقتصادی برای رهایی از وضعیت چندگانه و بازدارنده اقتصاد قند و شکر که از مزه‌های پرشمار چغندر در هزاران روستا و نیشکر در قطب‌های تولید نیشکر و ده‌ها کارخانه و فعالیت‌های پیشین و پسین این فعالیت را شامل می‌شود سرانجام به این نتیجه رسید که تخصیص دلار ۴۲۰۰ تومانی به واردات شکر قطع شود. با آزاد شدن واردات شکر با دلار نیامی قدرت رقابت شکر تولید داخل نسبت به شکر وارداتی افزایش یافت. دولت اما به موازات قطع تخصیص دلار ۴۲۰۰ تومانی به واردات شکر تخصیص ارز ارزان برای واردات کود، سم و بذر مورد نیاز کشت چغندر و نیشکر را نیز قطع کرد. این وضعیت موجب شده است که گام‌های بلندی برای آزادی واقعی شکر در عمل برداشته شود. در واقع الان دولت همه خدمات ارزانی قیمت از جمله اعتبارات ترجیحی بانکی و نیز ارز ترجیحی برای خرید ماشین‌آلات و تجهیزات کارخانه‌ها و کاشت مواد اولیه این محصول را حذف کرده است و به این ترتیب دلیلی وجود ندارد بخواهد بر قیمت‌گذاری دستوری اصرار کند. به اضافه اینکه مصوبه قانونی یاد شده نیز این وظیفه و اختیار را از دستگاه‌های قیمت‌گذار گرفته است.

سرمایه‌گذاری متوقف شده

به نظر کارشناسان و فعالان صنعت شکر الان دیگر هنگام آن رسیده است که دیوان‌سالاران و سیاست‌ورزان محترم به قانون احترام گذاشته و راه ورود سرمایه‌گذاران تازه به صنعت قند و شکر را باز کنند. در همه سال‌های ۴ دهه اخیر به دلیل قیدها و بندهای بسته شده در دست و پای صنعت قند و شکر و ریسک‌های سرچشمه گرفته از نوسان‌های دامنه‌دار سیاست‌های صنعتی و بازرگانی داخلی و خارجی پای هیچ سرمایه‌گذاری به صنعت باز نشده است، علاوه بر این واحدهای صنعتی موجود نیز به دلیل سیاست‌های بی‌ثبات در بدترین موقعیت برنامه‌ریزی بوده و هزاران دهقان چغندر کار نیز به همین دلیل با تنش‌های مداوم روبه‌رو بوده‌اند. حالا که از بالاترین مقام‌های اجرایی و نیز شرایط کلان اقتصاد راه‌آزاد شدن صنعت قند و شکر هموار شده است نباید با برخی از تنگ‌نظری‌ها این راه بسته بماند.

ادامه از صفحه اول

یکی از اقدام‌های تاریخی دیوان‌سالاران و سیاست‌ورزان به ویژه از اوایل دهه ۱۳۵۰ به بعد که نرخ تورم شتاب گرفت و نیز درآمدهای ارزی به دلیل سال‌های اداره جنگ و تثبیت انقلاب و پیاده‌سازی شعارهای انقلاب در دستور کار قرار گرفت تقسیم کالاهای مورد نیاز شهروندان به دودسته «کالای اساسی» و «سایر کالاها» بود که تا امروز ادامه دارد.

روز به روز گسترده‌تر

بر اساس تقسیم‌بندی یاد شده بود که دولت‌های گوناگون و سازمان‌های پرشمار دولتی برای خود رسالت و وظیفه تأمین و توزیع و قیمت‌گذاری «کالاهای اساسی» را تعریف کردند. به این ترتیب که دو گروه یاد شده شماری از کالاها مثل آرد و نان، چای و روغن نباتی، برنج و دارو، شیر خشک و واکسن و... را کالای اساسی دانستند و اختیار قیمت‌گذاری و توزیع این کالاها را در اختیار گرفتند. اما دیوان‌سالاران و سیاست‌ورزان به مرور بر شمار این دسته از کالاها اضافه کردند و قیمت‌گذاری را گسترش دادند. اما برای اینکه این سلب اختیار از بازرگانان و به ویژه تولیدکنندگان کالاهای اساسی توجیه داشته باشد و تولید و تجارت زمینگیر نشود امتیازهایی هم به آنها داده می‌شد. به‌طور مثال به کشاورزان کود، سم، بذر و نهال با قیمت‌های ترجیحی و نیز وام‌های ارزان قیمت بانکی و حتی دلار داده می‌شد. دولت‌های وقت از اوایل دهه ۱۳۵۰ این داستان را خود می‌نوشتند و بر خانواده‌ها و نیز تولیدکنندگان دیکته می‌کردند که آنها را بخوانند. خانواده‌ها نیز تصور می‌کردند این راهی است برای ارزان ماندن کالاهای اساسی اما در عمل هرگز این گونه نشد و نرخ تورم عمومی با نرخ تورم این کالاها تفاوتی نداشت. تنها نتیجه راهبرد یاد شده چند نرخی شدن قیمت این کالاها و راه یافتن رانت و فساد در فرایند آن بود. گسترش روزافزون کالاهایی که دیوان‌سالاران زیر چتر حمایتی بردند اما روزگارا به جایی رساند که شرایط فعالیت را با غبار آلودگی و ناکارآمدی و رخوت مواجه کرد.

یک تصمیم تاریخی

افسانه ارزان ماندن کالاهای اساسی با توزیع دولتی و قیمت‌گذاری دولتی در دهه ۱۳۸۰ فروریخته بود و بی‌سرانجامی و گسترش رانت و ناکارآمدی در بستر تقسیم‌بندی کالاها به کالاهای اساسی و غیراساسی و دادن امتیاز به تولید و تجارت یک گروه از کالاها نظم تولید را به هم زده بود. این وضعیت ناکارآمد و انتقادهای اعتراض‌های تشکلی کارفرمایی و نیز تولیدکنندگان و تورم حتی بیشتر کالاهایی که باید تحت کنترل‌های اداری با قیمت ارزان به دست مصرف‌کننده می‌رسید و دور شدن سرمایه‌گذاران از ورود به ساخت بنگاه یا کشت این کالاها موجب شد در نیمه دوم دهه ۱۳۸۰ بحث‌ها اوج گرفت. در اواخر سال ۱۳۹۰ شورای اقتصاد در یک نشست که بنا به پیشنهاد کارگروه موضوع تبصره (۱) بند (د) ماده (۱۰۱) قانون برنامه ۵ ساله پنجم توسعه برگزار شد مصوبه‌ای را بیرون داد که بر اساس مواد این مصوبه ویژگی‌های کالاهای اساسی تعیین شد. در ماده ۲ این مصوبه قانونی انواع دارو، واکسن و شیر خشک، آرد و انواع نان در زمره کالاهای اساسی قرار گرفت و مشمول قیمت‌گذاری شد. در ماده ۵ این مصوبه قانونی شورای اقتصاد نیز با تعریف کالاهای انحصاری گام دیگری برای تعیین تکلیف این دسته از کالاها برداشته شد و بر اساس این تعریف در ماده ۶ این مصوبه «کالاهای انحصاری مشمول قیمت‌گذاری شامل انواع خودرو سواری، دخانیات، انواع سوخت (شامل بنزین، نفت، گازوئیل، نفت کوره، گاز طبیعی، نفت سفید، گاز مایع، و سوخت هواپیما)، آب، برق، گاز طبیعی و... شد.»

این قانون تاریخی و بازکننده برخی گره‌های زده شده بر دست و پای فعالیت‌های اقتصادی و تولیدی در عمل اما به دلایل گوناگون اجرایی نشد و دیوان‌سالاران و نیز سیاست‌ورزان راه‌های

بهتر است بدانیم در چه هوایی نفس می کشیم

صنعت قند و شکر ایران پس از صنعت نساجی یکی از قدیمی ترین فعالیت های صنعتی در این مرز و بوم به حساب می آید. این صنعت قدیمی واصل در دوره زندگی بیش از ۱۲۰ سال خود روزهای تلخ و شیرینی را سپری کرده است و تجربه گرانسنگی برای پژوهش درباره سیاستگذاری اقتصادی کلان و پیامدهای آن بر فعالیت های صنعتی است. این صنعت از دیر باز تا امروز به دلیل رفتار سیاسی - اقتصادی ده ها دولت در دو دوره تاریخی به شدت متفاوت از نظر سیاسی با تحولات ناگهانی رو به رو شده است و در هر دوره نقاط عطف خود را تجربه کرده است. به طور مثال سال ۱۳۸۵ یک نقطه عطف در تاریخ نزدیک صنعت قند و شکر به حساب می آید که به دلیل تمایلات سیاسی رییس دولت نهم و نیز دیدگاه پر از کاستی کارشناسانه مدیران میانی تولید قند و شکر در سرازیری قرار گرفت و تا نزدیکی دره مرگ نیز رانده شد ولی با پایداری و ایستادگی مدیران کارخانه های قند و نیز نهاد کارفرمایی با سابقه از این خطر رها شد. پس از آن و با روی کار آمدن دولت تازه شرایط فعالیت کارآمدتر به دست آمد اما به دلایلی اکنون از نظر تناسب تولید داخلی و میزان واردات در موقعیت سختی قرار داریم. اما در این ماه های تازه سپری شده برخی رخدادهای در سطح کلان اقتصادی و سیاسی حال و هوای تازه و نویی برای صنعت ایجاد کرده است و احتمال ادامه این وضعیت تا نیمه نخست سال بعد اگر حادثه بزرگی رخ ندهد ادامه خواهد داشت. در این ماه های آینده با کدام رخدادهای روبه رو خواهیم بود؟

صنعت قند و شکر ایران پس از صنعت نساجی یکی از قدیمی ترین فعالیت های صنعتی در این مرز و بوم به حساب می آید. این صنعت قدیمی واصل در دوره زندگی بیش از ۱۲۰ سال خود روزهای تلخ و شیرینی را سپری کرده است و تجربه گرانسنگی برای پژوهش درباره سیاستگذاری اقتصادی کلان و پیامدهای آن بر فعالیت های صنعتی است. این صنعت از دیر باز تا امروز به دلیل رفتار سیاسی - اقتصادی ده ها دولت در دو دوره تاریخی به شدت متفاوت از نظر سیاسی با تحولات ناگهانی رو به رو شده است و در هر دوره نقاط عطف خود را تجربه کرده است. به طور مثال سال ۱۳۸۵ یک نقطه عطف در تاریخ نزدیک صنعت قند و شکر به حساب می آید که به دلیل تمایلات سیاسی رییس دولت نهم و نیز دیدگاه پر از کاستی کارشناسانه مدیران میانی تولید قند و شکر در سرازیری قرار گرفت و تا نزدیکی دره مرگ نیز رانده شد ولی با پایداری و ایستادگی مدیران کارخانه های قند و نیز نهاد کارفرمایی با سابقه از این خطر رها شد. پس از آن و با روی کار آمدن دولت تازه شرایط فعالیت کارآمدتر به دست آمد اما به دلایلی اکنون از نظر تناسب تولید داخلی و میزان واردات در موقعیت سختی قرار داریم. اما در این ماه های تازه سپری شده برخی رخدادهای در سطح کلان اقتصادی و سیاسی حال و هوای تازه و نویی برای صنعت ایجاد کرده است و احتمال ادامه این وضعیت تا نیمه نخست سال بعد اگر حادثه بزرگی رخ ندهد ادامه خواهد داشت. در این ماه های آینده با کدام رخدادهای روبه رو خواهیم بود؟

داستان مهم نرخ ارز

به رغم همه سخنرانی ها و نوشته های اینستاگرامی ریاست محترم بانک مرکزی و نیز امیدوار کردن ایرانیان که منابع ارزی ایران آزاد می شوند یا به زودی قیمت ها کاهش می یابد اما نرخ تبدیل هر دلار آمریکا به ریال ایران با رشد ۱۰۰ درصدی مواجه شده است. مقاومت دولت در برابر دادن دلار به قیمت ۴۲۰۰ تومان به واردات کالاهای اساسی از جمله شکر شکسته شد. حالا می توان از این داستان خرسند بود و راه های برگشت به تخصیص دلار ارزان برای واردات شکر را بست. هوای تازه ای حالا در مناسبات میان نرخ ارز و تجارت خارجی و تولید داخلی پدیدار شده است. آزادسازی نرخ ارز و رهاسازی واردات از دست دلارهای ترجیحی فرصت طلایی برای واحدهای قند و شکر است تا توانایی های خود را برای افزایش تولید داخلی تا جایی که به آنها مربوط می شود را اثبات کنند. اگر شرایط سیاست خارجی ایران تغییر ناگهانی نداشته باشد که به نظر نمی رسد این اتفاق بیفتد نرخ ارز در همین دامنه فعلی باقی می ماند. یعنی در دامنه ای که دلار میان ۲۲ تا ۲۵ هزار تومان نوسان کند. این داستان اگر ادامه یابد معنایش این است که واردات شکر با این قیمت دلار قابلیت رقابت پر فشار با تولید داخل را از دست می دهد. بنابراین می توان

دبیر انجمن قند و شکر خبر داد

قیمت شکر نهایی شد

■ نرخ برای مصرف کننده
روی ۸۷۰۰ تومان ثابت ماند

دبیر انجمن قند و شکر از نهایی شدن قیمت شکر برای صنوف، صنایع و مصرف کنندگان خبر داد و گفت: قیمت نهایی برای خانوار بدون تغییر نسبت به خردادماه هر بسته یک کیلویی ۸۷۰۰ تومان باقی ماند.

بهمین دانایی، دبیر انجمن صنفی کارخانجات قند و شکر در گفت و گو با خبرنگار مهر با اشاره به برگزاری جلسه ستاد تنظیم بازار و نهایی شدن قیمت شکر برای صنف، صنعت و همچنین خانوار، اظهار داشت: در این جلسه قیمت شکر تولید داخل درب کارخانه برای صنوف، صنایع و به صورت عمده، با حدود ۳۵۰ تومان افزایش نسبت به خردادماه ۶،۶۵۰ تومان تعیین شد. وی تصریح کرد: همچنین قیمت بسته یک کیلوگرمی شکر درب مغازه برای مصرف کننده نهایی بدون تغییر نسبت به خردادماه ۸۷۰۰ تومان تعیین شد.

دانایی از ابلاغ قیمت های جدید در روز جاری (شنبه ۲۴ آبان ۹۹) خبر داد و گفت: با توجه به افزایش چشمگیر هزینه های تولید، نظر ما این بود که قیمت شکر برای صنوف و صنایع باید ۶۸۰۰ تومان باشد که متأسفانه مورد توافق قرار نگرفت.

وی افزود: این مسأله به زیان تولید است و به صنعت نیز خسارت وارد می کند. به عنوان مثال در خردادماه قیمت هر کیسه ای که شکر را در آن می ریزیم، ۲۰۰۰ تا ۲۰۵۰ تومان بود در حالی که همان کیسه الان ۵۰۰۰ تومان عرضه می شود و قیمتش ۲.۵ برابر شده است.

دانایی ادامه داد: همچنین قیمت لوازم یدکی، قطعات و سایر مواد اولیه نیز افزایش زیادی داشته اما متأسفانه ما نتوانستیم این مسأله را در ستاد تنظیم بازار جا بیندازیم و آنان را قانع کنیم. بی توجهی به هزینه های تولید در تعیین قیمت شکر در حالی است که هفته گذشته ستاد تنظیم بازار در نامه ای آزادسازی قیمت دو کالای شکر و لاستیک را با اعلام شرایطی ابلاغ کرد. طبق اعلام این نهاد چارچوب قیمت گذاری جدید باید بر مبنای قواعد سازمان حمایت باشد.

سطح مصرف

شوربختانه باید یاد آور شویم در سال های دهه ۱۳۹۰ درآمد سرانه ایرانیان روندی کاهنده را تجربه کرده است و به همین دلیل سطح مصرف شکر در خانوارها نیز روندی کاهنده داشته است. از سوی دیگر کاهش درآمد سرانه ایرانیان خرید کالاهایی مثل بستنی، نوشابه، مربا، شیرینی و شکلات را با روند کاهنده روبه رو خواهد کرد و این را باید در کانون توجه قرار داد. کاهش روند مصرف موجب می شود فشار صنایع اصلی مصرف کننده شکر بر این محصول از شدت سابق برخوردار نباشد و این یک فرصت مناسب است تا صنعت در آسایش بیشتر برنامه ریزی کند.

دولت و مجلسی ناشناس

مجلس یازدهم از خردادماه امسال کارش را آغاز کرده است و برآیند فعالیت آن شاید قابل بررسی دقیق نباشد اما به نظر می رسد باید مراقب بود و با سخن گفتن و همراهی با مجلس تازه آنها را متقاعد کرد نسبت به صنعت دید بهتری داشته باشند و حمایت کنند. از طرف دیگر از نیمه نخست سال آینده با دولت تازه ای مواجه خواهیم شد که ناشناس است و باید دید به کدام سو تمایل دارد. خطر احتمالی این است که در سال آینده با دولتی روبه رو شویم که بخواهد شکر ارزان به دست مردم برساند و نیز به کشاورزان سود بیشتری برساند و این وضعیت را دگرگون خواهد کرد.

نرخ تورم

یکی دیگر از متغیرهای مهمی که باید نسبت به آن آگاهی داشته باشیم متغیر بسیار مهم نرخ تورم است. پیش بینی های نهادهای معتبر بین المللی نشان می دهد نرخ تورم ایران در سال های آتی با کاهش معنادار مواجه نمی شود و به ویژه در سال ۱۴۰۰ با نرخ تورم ۲۵ تا ۳۰ درصد مواجه خواهیم بود. نرخ تورم بالا به معنای این است که هنوز کاهش قدرت رقابت با تولیدات کشورهای با نرخ تورم پایین صادر کننده شکر را خواهیم داشت.

بی تحریم یا با تحریم

نتایج انتخابات ریاست جمهوری آمریکا نشان می دهد در زمستان امسال دولت تازه ای با رویکردهای متفاوت بر سر کار می آید. دولت وابسته به حزب دموکرات در آمریکا نشانه هایی از انعطاف درباره ایران دست کم نسبت به توقف روند فزاینده تحریم نشان می دهد. هر رخدادی در این باره بر فعالیت های کل اقتصاد ایران و نیز بر فعالیت های صنعتی و همچنین بر صنعت قند و شکر مؤثر خواهد بود و باید بدانیم در هر صورت چه واکنشی باید نشان داد.

دور نمای تراز جهانی شکر در سال ۲۰۳۰

نشریه بین المللی شکر و شیرین کننده ها (F.O.LICHT 'S)

ترجمه و تنظیم: شرکت توسعه نیشکر و صنایع جانبی، معاونت طرح و برنامه

ثبت نشده پنهان اختلاف بین صادرات و واردات جهانی است. یادآور می شود که تمام ارقام براساس شکر خام هستند که در صورت نیاز می توان آنها را در ۰/۹۲ ضرب نمود تا معادل شکر سفید آن حاصل گردد. تجزیه و تحلیل های این گزارش بر اساس یک دوره زمانی یکسان (اکتبر/اسپتامبر) است.

تولید

اروپا:

با اجرای مصوبه حذف نظام سهمیه بندی از اول اکتبر ۲۰۱۷، اتحادیه اروپا وارد مرحله جدیدی شد. از سال ۱۹۶۸ به بعد، این اولین بار است که تولیدکنندگان داخلی این اتحادیه از اعمال هرگونه محدودیت سهمیه بندی شکر رها شده اند. لذا کشاورزان چغندر کار این اتحادیه، سطح زیر کشت محصول خود را در سال ۱۸-۲۰۱۷ در حدود ۱۶ درصد افزایش دادند که با توجه به شرایط مطلوب آب و هوایی، شاهد افزایش قابل توجه محصول، حتی بیش از حد انتظار بودند. سطح زیر کشت چغندر قند در سال ۱۹-۲۰۱۸ عملاً تغییر نکرد ولی انتظار می رود شرایط نامطلوب آب و هوایی در این سال، باعث کاهش میزان تولید شکر در اروپا گردد.

تولید و مصرف جهانی شکر (میلیون تن، ارزش خام، اکتبر/ سپتامبر)

۲۰۲۹-۳۰	۲۰۲۸-۲۹	۲۰۲۷-۲۸	۲۰۲۶-۲۷	۲۰۲۵-۲۶	۲۰۲۴-۲۵	۲۰۲۳-۲۴	۲۰۲۲-۲۳	۲۰۲۱-۲۲	۲۰۲۰-۲۱	۲۰۱۹-۲۰	۲۰۱۸-۱۹	۲۰۱۷-۱۸	
۱۹,۷	۱۹,۱	۱۹,۳	۲۱,۱	۲۰,۳	۱۹,۷	۲۱,۴	۲۲,۵	۱۹,۷	۱۸,۷	۱۸,۱	۱۹,۰	۲۱,۱	اتحادیه اروپا
۹,۹	۹,۶	۹,۷	۹,۲	۹,۳	۹,۵	۸,۹	۹,۱	۸,۸	۸,۷	۸,۵	۸,۴	۸,۴	ایالات متحده
۳۸,۸	۴۲,۹	۴۱,۰	۳۹,۵	۴۰,۴	۴۲,۵	۴۱,۹	۴۲,۱	۴۰,۵	۴۰,۰	۳۶,۳	۳۲,۰	۳۲,۳	برزیل
۱۴,۸	۱۴,۳	۱۴,۵	۱۳,۳	۱۳,۷	۱۴,۰	۱۲,۳	۱۲,۷	۱۱,۸	۱۱,۲	۱۱,۵	۱۱,۷	۱۱,۲	چین
۳۹,۹	۳۶,۹	۳۸,۸	۳۵,۵	۳۴,۱	۳۵,۵	۳۴,۰	۳۷,۴	۲۹,۶	۲۹,۰	۳۲,۸	۳۷,۵	۳۵,۱	هند
۱۶,۵	۱۸,۰	۱۶,۸	۱۵,۵	۱۴,۵	۱۷,۵	۱۷,۵	۱۷,۰	۱۴,۰	۱۳,۵	۱۴,۰	۱۴,۵	۱۵,۰	تایلند
۵,۲	۵,۱	۵,۲	۵,۰	۵,۱	۵,۱	۵,۰	۵,۰	۴,۹	۴,۹	۴,۹	۵,۰	۵,۰	استرالیا
۲۲۰,۷	۲۲۰,۱	۲۲۲,۰	۲۰۷,۸	۲۰۹,۴	۲۱۸,۰	۲۱۲,۲	۲۱۶,۶	۱۹۵,۵	۱۸۸,۸	۱۹۱,۳	۱۹۲,۱	۱۹۲,۸	تولید جهانی
۲۲۳,۶	۲۱۷,۵	۲۲۰,۶	۲۰۸,۵	۲۱۱,۵	۲۱۴,۵	۲۰۲,۴	۲۰۵,۴	۱۹۹,۴	۱۹۶,۴	۱۹۳,۴	۱۸۵,۲	۱۸۵,۷	مصرف جهانی

در حال حاضر پیش بینی می کنیم که اتحادیه اروپا تا زمان بالا بودن قیمت شکر جهانی و برقراری حمایت های صادراتی بیش از اندازه، به تولید مازاد بر نیاز خود ادامه خواهد داد. انتظار می رود که این اتحادیه با کاهش قیمت ها، تولید خود را به سطح مصرف داخلی اش کاهش دهد. با این حال، به دلیل وجود پتانسیل تغییرات در خط مشی های این حوزه، پیش بینی ها با عدم قطعیت بسیار بالایی روبرو هستند.

آمریکا

مذاکرات مجدد سال گذشته ایالات متحده و مکزیک در خصوص مبادلات شکر، منتج به ثبات بازار گردید. در حال حاضر خط مشی ایالات متحده پایدار بنظر می رسد و بعید است که متزلزل شود. لذا انتظار می رود تولید با همین روند افزایش یابد. یادآور می شود که وجود برخی عوامل، ممکن است ثبات بازار را به خطر اندازد. اولین عامل، موضوع محصولات تراریخته یا GMO است که قرار بود در سال ۲۰۱۶ مختومه اعلام شود، لیکن دوباره به جریان افتاده است. با وجود اینکه معتقدیم شکر چغندری از شمول قانون GMO مستثنی خواهد بود، ولی هنوز هم احتمال این ریسک وجود دارد که به واسطه آن، فاصله بین شکر چغندری و نیشکری از یکدیگر بیشتر شود. مسأله GMO ممکن است با گذشت زمان پیچیده تر شود، زیرا کشاورزان قادر خواهند بود به سمت ارقام جدید نیشکر معرفی شده از گروه GMO توسط برزیل سوق یابند.

هر برنامه ریزی استراتژیک، نیاز به پیش بینی های درازمدت دارد. از اینرو تصمیم گرفتیم تا یک مطالعه تحقیقاتی ویژه انجام داده و تراز جهانی شکر تا سال ۲۰۳۰ را پیش بینی نماییم. چالش برانگیزترین بخش هر دورنما، پیش بینی عکس العمل تولید در مقابل شرایط متغیر بازار است. در مورد کالاهای کشاورزی، مشکل دیگری نیز مزید بر علت است، چراکه سطح تولید محصولات این بخش، به طور قابل توجهی به پدیده های طبیعی و تغییرات شرایط آب و هوایی بستگی دارد، اتفاقاتی که به دلیل ماهیتشان، پیش بینی آنها غیر ممکن است. نکته مهم دیگر اینکه تولیدکنندگان محصولات کشاورزی عمدتاً با تأخیر به علائم و سیگنال های بازار واکنش نشان می دهند. دوره داشت محصولات قندی از زمان کشت در حدود ۱۲ تا ۲۴ ماه طول می انجامد و تفاسیر آمارها برای تصمیم گیری نتایج برداشت دشوار است. علاوه بر این، ممکن است سرمایه گذاری اضافی برای افزایش ظرفیت فرآوری نیشکر یا چغندر قند در طی دوره زمانی برنامه، مورد نیاز باشد. برای پیش بینی تولید جهانی شکر در این چشم انداز، روش ها و مدل های مختلفی را بررسی کردیم. بهترین گزینه مربوط به مدل «میانگین متحرک خودهمبسته یکپارچه (ARIMA)» بود. در حین اجرا مدل شاخص های مختلف تأثیر گذار بر تولید جهانی شکر همچون قیمت نفت، شاخص دلار، قیمت های اتانول، مصرف اتانول در برزیل و غیره را مورد تجزیه و تحلیل قرار دادیم. همبستگی این عوامل، نسبتاً ضعیف و برای پیش بینی های دراز مدت نامناسب بودند. اما چون تولید شکر در سال t به تولید سال های $t-1$ و $t-2$ و غیره وابسته است، لذا زمانی که محاسبات براساس اطلاعات قبلی انجام گرفت، نتایج نسبتاً خوبی مشاهده شد. قبلاً و به ویژه در دهه گذشته، حوادث طبیعی مانند توفان های ال نینو و لانینا، از عوامل مهم تعیین کننده میزان تولید شکر بوده اند. هر چند توفان هایی مثل ال نینو و لانینا به طور دورهای رخ می دهند، با این حال هنوز هیچ مدلی وجود ندارد که بتواند بطور رضایت بخشی این حوادث را پیش بینی کند. از اینرو شرایط آب و هوای جهانی را بطور کامل از پیش بینی های خود حذف نکرده و در مدل مورد بررسی (ARIMA)، وقوع این گونه پدیده ها را لحاظ کرده ایم که تا حتی نمایانگر حوادثی مانند ال نینو و لانینا است. در محاسبات از مفهوم مصرف کل استفاده کرده ایم که شامل مصرف ظاهری و همچنین مصرف

تعدادی اندکی از تولیدکنندگان نتوانستند با تولید بیشتر و توزیع هزینه های ثابت روی آن، هزینه های تولید هر واحد محصول خود را کاهش دهند. کاهش هزینه ها یک مسأله مهم، به ویژه در میان تولیدکنندگانی بود که از بیشترین بازدهی برخوردار بوده و قبلاً تولید آنها از طریق سهمیه بندی محدود شده بود. تولیدکنندگان در «کمربند چغندر قند» اتحادیه اروپا، از بریتانیا، هلند، بلژیک، فرانسه، آلمان تا لهستان، پیشگامان افزایش سطح زیر کشت چغندر قند بودند.

احتمالاً لغو سهمیه بندی، باعث تسهیل تعدیل ساختار صنعت شکر اتحادیه اروپا می گردد، چراکه این صنعت فعالیت خود را در مناطق مستعد و دارای مزیت نسبی کشت چغندر قند متمرکز خواهد کرد. با این حال، این فرآیند بیشتر به دلیل بازسازی «پرداخت های متصل» در ۱۱ کشور عضو اتحادیه اروپا، که عمدتاً هم از کمترین بازدهی برخوردار هستند، به تعویق افتاده است. بازبینی مجدد پرداخت های متصل، قسمتی از بسته اصلاحی ژوئن ۲۰۱۳ «سیاست مشترک کشاورزی» است که برای دوره زمانی ۲۰۱۴ تا ۲۰۲۰ در نظر گرفته شده بود و پایان سهمیه بندی شکر را نیز تثبیت کرد. در زمان نگارش این تحقیق، این مسأله کاملاً غیرقابل پیش بینی بود که آیا بسته «سیاست مشترک کشاورزی» بعد از سال ۲۰۲۱ نیز همچنان تداوم خواهد داشت یا خیر.

نتیجه این سیاست آن بود که در سال ۱۸-۲۰۱۷، افزایش شدیدی در تولید داخلی حاصل گردد بطوریکه میزان تولید در حدود ۸ میلیون تن بیش از مصرف شد. مازاد تولید در سال ۱۹-۲۰۱۸ می‌تواند بیش از سال قبل باشد.

برای مقابله با مازاد محصول، دولت هندوستان اقدامات تنظیمی مختلفی از جمله تأمین سرمایه برای ذخیره‌سازی کالا، وضع سهمیه‌های اجباری صادرات، اصلاح قیمت‌های خرده فروشی و پرداخت یارانه‌های صادراتی را در دستور کار دارد. به‌جای کاهش حمایت از کشاورزان جهت کاهش عرضه و جلوگیری از تولید محصول اضافی، دولت مکرراً با چالش‌های ایجاد شده ناشی از عواقب سیاست‌های شکرش مقابله نموده است. وقوع بالقوه پدیده‌هایی همانند ال نینو در سال ۲۰۲۰-۲۰۱۹، ممکن است به کاهش ذخایر عظیم شکر این کشور کمک کند. برای پیش‌بینی درازمدت، عقیده داریم که دولت به پشتیبانی خود از صنعت شکر داخلی ادامه خواهد داد. در نتیجه بنظر می‌رسد که میزان تولید کشور در وضعیت ناپایدار باقی بماند.

تایلند

تایلند از سال ۱۱-۲۰۱۰ و با تولید ۱۰ میلیون تن شکر (برای اولین بار)، دنیای شکر را حیرت زده کرده است. حتی در سال‌های بعد، با وجود تأثیر شرایط نامساعد آب و هوایی و همچنین قیمت‌های پایین بازار جهانی روی سایر کشورها، رشد تولید محصول تایلند ادامه یافت و این کشور را قادر ساخت که یک نقش قوی در بازار داشته باشد.

با این حال، رشد آینده این کشور قابل تردید است چرا که دولت این بخش را آزاد اعلام نموده است. این بدان معنی است که تایلند بایستی سیستم سود مشارکتی بین تولیدکنندگان و کارخانه‌داران را لغو کند و این موضوع مستلزم حذف سیستم سهمیه‌بندی است.

با این اوصاف، تایلند برنامه‌ریزی کرده است که سطح اراضی مورد استفاده برای نیشکر را افزایش دهد. دولت سعی دارد برنامه‌ای در مورد الگوی کشت اجرا نماید تا براساس آن، تولید برنج کاهش یابد. این برنامه عمدتاً شامل نواحی شمال شرق کشور است که برای تولید برنج، بازدهی کمتری دارند و مساحت آن در مجموع به حدود ۴/۴ میلیون هکتار می‌رسد. اولویت فعالیت‌های دولت، ترغیب کشاورزان به طرف کشت نیشکر است چرا که کارخانجات شکر نیز ظرفیت تولید اضافی را دارند. در زمینه پیش‌بینی وضعیت شکر تایلند، معتقدیم که در سال‌های آتی کاهش خفیفی در حجم تولید شکر این کشور را شاهد خواهیم بود زیرا در حال حاضر قیمت‌های نیشکر تحت الشعاع قیمت‌های جهانی، در جهت معکوس قرار گرفته‌اند. لیکن بر این باوریم که بعد از سال ۲۰-۲۰۱۹، بازار جهانی با وضعیت خوبی که خواهد داشت اقتصاد مزرعه را بهبود بخشیده و باعث تولید بیشتر گردد. علاوه بر این، دولت ممکن است در آینده یارانه‌های غیرمستقیم جهت رشد و پیشرفت نیشکر وضع نماید که سبب توسعه بیشتر صنعت نیشکر خواهد شد.

استرالیا

تولید شکر استرالیا در مقایسه با کل تولید جهانی قابل ملاحظه نیست. از این رو، استرالیا به عنوان یک تولیدکننده نسبتاً کوچک مطرح است. با این حال، سالانه در حدود ۱۰ درصد از تجارت جهانی شیرین‌کننده‌ها را به خود اختصاص می‌دهد که عمدتاً در بازارهای آسیا و خاورمیانه هستند. با توجه به اینکه فرصت‌های رشد صنعت شکر استرالیا به‌دلایلی از جمله توسعه شهری و عدم دسترسی به زمین بیشتر جهت کشت نیشکر، رقابت سایر محصولات کشاورزی و کمبود آب، محدود شده است پیش‌بینی می‌کنیم که رشد آتی تولید شکر این کشور بیشتر از رشد فعلی نخواهد بود.

مصرف

مصرف شکر، مهم‌ترین محرک اقتصاد جهانی این محصول است. اگر شکر تولید شود و به مصرف نرسد باعث تجمع و مازاد آن در بازار شده و روی قیمت‌ها تأثیر گذاشته و سوددهی تولید آن را کاهش می‌دهد. رشد جمعیت و درآمد سرانه، مهم‌ترین عوامل مؤثر بر تقاضای شکر است. مطالعات نشان داده‌اند که از این دو عامل، افزایش جمعیت بیشترین نقش را در افزایش مصرف شکر داشته است. با جمع‌بندی عوامل مختلف می‌توان توجیه نمود که رشد مصرف شکر جهانی حدود ۱/۵ درصد است. شکوفایی اقتصادی و قیمت‌های پایین می‌تواند روند خطی مصرف این کالا را صعودی نماید و بر عکس. معمولاً این عوامل نه تنها تأثیر سریعی در میزان مصرف را به همراه دارند بلکه مصرف درازمدت را به روندی شیب‌دار ملایم نزدیک می‌کنند. پیش‌بینی این گزارش، بیشتر به شیب نزولی گرایش دارد به ویژه اینکه حوزه بهداشت نیز در کاهش مصرف جهانی وارد عمل شده است.

خلاصه

برآوردهای ما دلالت بر این دارد که بازار جهانی شکر ممکن است در سال ۲۰-۲۰۱۹ و دو سال متعاقب آن، مجدداً دچار کمبود گردد. انتظار می‌رود که بعد از آن، بازار مذکور هر دو سه سال به صورت چرخشی دچار مازاد و کمبود گردد. در سال ۱۸-۲۰۱۷ مقدار تولید شکر جهانی در حدود ۱۹۳ میلیون تن بود که می‌تواند در سال ۲۰-۲۰۲۹ به ۲۲۰ میلیون تن افزایش یابد، این در حالی است که پیش‌بینی می‌شود مقدار مصرف شکر نیز از ۱۸۶ میلیون تن سال ۱۸-۲۰۱۷ به مرز ۲۲۳ میلیون تن در سال ۲۰-۲۰۲۹ برسد. بنابراین احتمالاً بازار جهانی شکر در سال ۲۰-۲۰۲۹، پس از سه سال موجودی مازاد، با یک مرحله کمبود مواجه گردد.

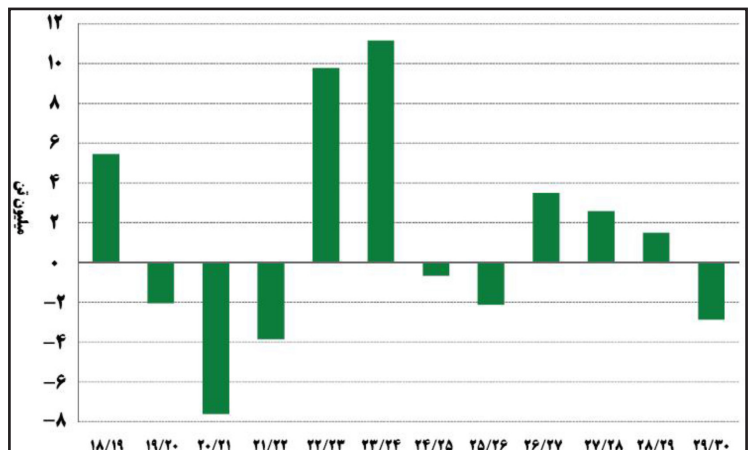
مورد دوم، روند اعمال فشار انجمن‌های غذایی در خصوص کاهش محتوای شکر در فرآورده‌های شرکت‌های غذایی است. از این رو احتمال می‌رود رشد مصرف شیرین‌کننده‌ها در آینده کاهش یابد که نتیجه آن، کاهش تدریجی تولید شکر خواهد بود.

برزیل

تولید و صادرات شکر برزیل در دو دهه منتهی به سال ۲۰۱۰، به‌طور شگفت‌آوری افزایش یافت و این کشور را قادر ساخت تا به عنوان بزرگ‌ترین صادرکننده شکر جهان، جایگاه خود را تثبیت نماید. تولید شکر برزیل که در سال ۱۹۹۰ در حدود ۸ میلیون تن بود تا سال ۲۰۱۰ پنج برابر شد و به ۴۰ میلیون تن رسید، این در حالی بود که صادرات این کشور در همین دوره زمانی به صورت نمایی، از ۱/۶ میلیون تن به ۲۸ میلیون تن افزایش یافت. در نتیجه سهم برزیل در تولید و صادرات به ترتیب از ۶ و ۷ درصد در سال ۱۹۹۰ به حدود ۲۵ و ۵۰ درصد در سال ۲۰۱۰ ارتقاء یافت.

اما در طی چند فصل گذشته، این کشور درگیر مشکلات متعددی از جمله کاهش عملکرد محصولات کشاورزی، افزایش هزینه‌های تولید، بحران مالی و اقتصادی در برزیل، سیاست‌های نامطلوب دولت در مورد اتانول و شرایط نامساعد آب و هوایی بوده است. رشد تولید نیشکر متوقف شده و از آن زمان تاکنون، هم تولید شکر و هم تولید اتانول را کد مانده است. به نظر می‌رسد با توجه به کمبود سرمایه‌گذاری، تولید شکر برزیل در سطح فعلی تداوم داشته باشد، مگر اینکه کسری تراز بعدی باعث افزایش قیمت‌ها گردد. چنین تحولی می‌تواند باعث جذب سرمایه‌گذاری جدید در این صنعت گردد. با این حال این ریسک وجود دارد که برنامه سوخت‌های زیستی بتواند توسعه صنعت را بیش از پیش‌بینی ما تسریع نماید. البته این موضوع تا حد زیادی به وضعیت سیاسی برزیل و چگونگی اجرای برنامه سوخت‌های زیستی مرتبط می‌شود. اما با پشتیبانی بیشتر دولت، توسعه رشد صنعت شکر و اتانول ممکن است سریعتر از حد انتظار انجام گیرد. با افزایش بیشتر سطح زیر کشت نیشکر، برزیل قادر خواهد بود به جهت گستردگی این صنعت، حتی نقش قوی‌تری در بازار جهانی داشته و به سادگی بین تولید اتانول و شکر جابه‌جایی انجام دهد.

پیش‌بینی تغییرات ذخایر پایان دوره (مازاد / کسری)

چین

پیش‌بینی وضعیت صنعت فرآوری نیشکر و چغندر چین به عوامل متعددی بستگی دارد. تمرکز و خط مشی روشن سیاسی برای گسترش تولید شکر داخلی و بهبود پایدار تولیدات کشاورزی و صنعتی در سال‌های اخیر، باعث رشد بیشتر تولید شکر در این کشور شده است. با این وجود، بررسی‌ها نشان می‌دهند که رقابت سایر محصولات برای تصاحب زمین و به ویژه آب، افزایش رشد سطح زیر کشت محصولات تولیدکننده شکر را محدود کرده و ممکن است در آینده نقش مؤثرتری را ایفا نمایند.

با یک نگاه محافظه کارانه می‌توان انتظار داشت که میزان رشد سالانه تولید شکر این کشور به حدود ۲/۲ درصد برسد. این رقم پایین‌تر از نرخ رشد مصرف سالانه است ولی به چین در زمینه حفظ شرایط کنونی خودکفایی تولید شکر کمک می‌نماید.

هندوستان

معمولاً شکر هندوستان، بیشترین آشفتگی‌ها را در بازارهای بین‌المللی ایجاد می‌کند. در نگاه اول، این مسأله تعجب آور است، زیرا این کشور در بازار جهانی نقش کوچکی دارد و در مقایسه با صادرات سالانه بیش از ۲۵ میلیون تن برزیل، در سطح پایین قرار دارد و بندرت صادرات یا واردات سالانه این کشور به بیش از چند میلیون تن می‌رسد. عاملی که باعث می‌شود هندوستان را به عنوان نماد ایجاد ناپایداری در این زمینه معرفی نماید، ماهیت چرخشی تولیدات آن است که باعث تغییر زیاد در وضعیت تراز تجاری هند می‌شود. بطور کلی با توجه به غیرقابل پیش‌بینی بودن شرایط آب و هوایی، پیش‌بینی تولید کار مشکلی است لذا حاشیه خطا برای برآورد سطح تولید هند بیش از سایر نقاط دنیا است.

بازار داخلی نیز از تصمیمات کوتاه‌مدت تنظیم بازار توسط دولت، جهت ایجاد تعادل منافع کشاورزان، فرآوری‌کنندگان و مصرف‌کنندگان رنج می‌برد. دولت سعی می‌کند برای تشویق کشاورزان به تغییر الگوی کشت نیشکر، سطح قیمتی نیشکر را بسیار بالا بگیرد.

درباره صنعت قند به مقام‌های اقتصادی هشدار داده‌ام

تولید در محاصره سازهای ناساز

حال دیگر فقط ۴ ماه مانده است تا معلوم شود در تولید جهش رخ داد است یا نه و باید منتظر آمارهای دقیق از سوی مراکز تولید آمارهای کلان و بخشی باشیم. اما به نظر نمی‌رسد جهشی در تولید رخ داده باشد که دلایل قابل اعتنایی دارد. یکی از دلایل آن این است که در اقتصاد ایران، به دلیل اینکه فرم‌هایشان می‌خواهند نزد نهادهای قدرت روسفید باشند، به شکل رییس یک جزیره عمل می‌کنند و به همین خاطر راه را برای ناسازگار کردن کل اقتصاد هموار کرده‌اند. این روزها اقتصاد ایران با سازهای ناکوک روبه‌رو شده است و گوش‌ها را آزار می‌دهد. اگر خواهیم به سرچشمه بد آواز شدن صدای اقتصاد ایران برسیم بدون تردید به تشدید تحریم‌های اقتصاد ایران و ناتوانی اقتصاد در جایگزین کردن درآمد از دست رفته صادرات نفت می‌رسیم. اقتصاد ایران یک ساختار قوام یافته چندین دهه‌ای داشت و تعادل‌های خود را نیز بر اساس آن ساختار پیدا کرده بود. به این معنی که چندین دهه بود ایران درآمد هنگفتی از صادرات نفت خام به دست می‌آورد و سازمان برنامه و بودجه نیز بر اساس این میزان درآمد، آن را به مصارف از پیش تعیین شده‌ای اختصاص می‌داد. بخشی از این منابع ارزی با قیمت‌های گوناگون ریالی به واردات اختصاص می‌یافت. بر اساس آمارهای دسترس به‌طور میانگین سالانه ۴ تا ۵۰ میلیارد دلار از درآمدهای ارزی برای واردات اختصاص می‌یافت. اما با کاهش و حذف درآمدهای صادرات نفت خام و نیز کاهش صادرات سایر کالاها و خدمات در نیم سال نخست امسال و چشم‌انداز نه چندان روشن برای ادامه سال در به دست آوردن درآمد ارزی، این تخصیص کاهش یافته است. بانک مرکزی ایران نیز توانسته است سوار بر موج شده و به بهانه حفظ ارزش پول ملی تقاضای هر گونه ارز را سرکوب کند. این وضعیت راه را برای تقاضای مؤثر ارز مسدود کرده است. به دلیل افزایش قیمت خرید مواد اولیه از سوی بانک مرکزی و همچنین مشکلات ناشی از ناهماهنگی سازمان بورس با صنایع بالادستی و عدم تأمین ارز مورد نیاز؛ بنگاه‌ها در نظارت و تخصیص درست مواد اولیه، در برخی از صنایع، تولیدکنندگان واقعی مجبورند مواد اولیه مورد نیاز را با قیمت‌های بسیار بالا تأمین کنند.

حالا تولید در تنگنای مواد اولیه گرفتار شده است و آن بخش از تولیدات صنعتی که برای تولیدات خود در داخل یا خارج از کشور هنوز مشتری دارند، نمی‌توانند برای خرید مواد اولیه وارداتی ارز تهیه کنند. از سوی دیگر برخی از تولیدکنندگان که مواد اولیه آنها در داخل کشور تهیه می‌شود، با در دست تازمای مواجه شده‌اند. به این معنی که تولیدکنندگان فرآورده‌های پتروشیمی، فولاد، مس و سایر فلزات آهنی با توجه به افزایش شتابان نرخ تبدیل ارز به پول ایران ترجیح می‌دهند تولیدات خود را به جای اینکه در بازار داخلی عرضه کنند آن را به صادرات اختصاص دهند. مجادله‌ای که از دو سال پیش در این بخش شروع شده بود اکنون به دلیل افزایش نرخ ارز در اوج قرار دارد. تلاش‌های تولیدکنندگان صنایع پایین دستی این محصولات دست کم درباره فولاد به نتیجه نرسید و تولیدکنندگان فولاد توانستند از تله قیمت‌گذاری دستوری خلاص شوند. با توجه به نیاز شدید دولت به ارز برای خرید کالاهای اساسی به نظر می‌رسد عرضه فرآورده‌های پتروشیمی و فلزات اساسی در بازار داخلی منفی است. یکی از دلایل دیگر در تنگنای ایجاد شده برای خرید مواد اولیه حتی در صورتی که تولیدکننده بتواند ارز مورد نیاز را از بازار نیمایی یا بازار آزاد تهیه کند، مشکل مهم‌تر افزایش شدید نیاز شرکت‌ها به نقدینگی است. نرخ هر دلار آمریکا در نیم سال نخست امسال بیشتر از دو برابر شده است، بنابراین تولید برای خرید ارز نیاز به سرمایه در گردش بالایی دارد که با وجود تنگنای مالی تأمین آن از بازارهای گوناگون، سخت به نظر می‌رسد و دست و پای تولیدکنندگان را بسته است. واقعیت دیگری که تولید را برای خرید مواد اولیه در تنگنا قرار می‌دهد این است که دولت با همه نیروی خود سد راه قیمت‌گذاری بر اساس نرخ جدید ارز برای تولیدات صنعتی می‌شود و می‌گوید باید کالاها در چارچوب اراده دولت عرضه شود. این نیز بر پیچیدگی‌های تولید اضافه کرده است و تولیدکنندگان را در موقعیت دشواری قرار داده است.

سد و بند دیگری که تولید را در منگنه قرار داده این است که اگر از سدهای پیشین عبور کنند، یعنی ارز مورد نیاز را برای واردات تأمین کنند، بتوانند از سدهای خارجی به دلیل عدم عضویت در FATF عبور کنند و رضایت دولت را بگیرند و از سد قیمت‌های دستوری هم بگذرد، به سد اصلی می‌رسد که کاهش قدرت خرید مصرف‌کننده است. در وضعیتی که قدرت خرید مصرف‌کنندگان به دلیل ترس از دست دادن پس‌انداز برای سخت‌ترین روزها و نیز تورم شتابان کاهش یافته است، خرید مواد اولیه با قیمت‌های بالا ترس‌آور است.

هزار نفری برای مردم مناطق محل استقرار کارخانه‌هاست اما متأسفانه عده‌ای با کوه نظری و تنگ نظری در حال آسیب زدن به این زنجیره هستند. وی ادامه داد که چنانچه قیمت چغندر به حدود ۱۲۰۰ تومان برسد باز هم قیمت شکر تولیدی از آن کمتر از نرخ شکر وارداتی خواهد شد. وی با اشاره به افزایش قیمت نهاده‌های تولید از جمله کودها و سموم شیمیایی و همچنین بذر گفت: قبلاً واردات بذر با ارز ۴۲۰۰ تومانی انجام می‌شد و کشاورزان برای هر هکتار زمین یک میلیون بذر مصرف می‌کردند الان واردات این نهاده با ارز نیمایی انجام می‌شود و کشاورزان برای هر هکتار زمین باید ۵ میلیون بذر مصرف کنند. به عبارتی هزینه بذر برای کشاورزان ۵ برابر شده است. وی افزود که قیمت سرسرم‌آور انواع کود و سم هم که جای خود دارد. در چغندر که لازم نیست دولت بودجه‌ای داشته باشد. تنها به بهانه اینکه قیمت شکر را برای مصرف‌کنندگان نمی‌خواهد افزایش دهد قیمت خرید تضمینی را افزایش نمی‌دهد و تولید را سرکوب می‌کند و این در حالی است که شکر ۱۲ هزار تومانی وارداتی جایگزین می‌شود و دولت به خواسته خود برای ارزان نگاه‌داشتن شکر نمی‌رسد.

دانیایی با بیان اینکه چغندر قند تنها محصولی است که دولت آن را از کشاورزان خریداری نمی‌کند، گفت: هر چه چغندر قند کشت می‌شود کارخانجات قند آن را از کشاورزان خریداری می‌کنند. سال ۹۶ در کشور حدود ۸ میلیون و ۷۰ هزار تن چغندر قند تولید شد که همه آن را کارخانجات خریدند همچنین در سال ۹۷ نیز ۷ میلیون و ۱۷۰ هزار تن چغندر کشت شد که آن را هم کارخانجات خریدند و حتی یک عدد چغندر روی زمین نماند.

با تنگ نظری به تولید آسیب می‌زند

این فعال بخش خصوصی افزود: وقتی پول محصول را هم دولت نمی‌دهد و بخش خصوصی مسئول خرید آن است چرا عده‌ای با تنگ نظری و عدم تعیین قیمت مناسب به تولید آسیب می‌زنند؟ دانیایی با بیان اینکه در بحث گندم دولت اعلام می‌کند که بودجه برای خرید ندارد و به همین دلیل قیمت را نمی‌تواند بالا ببرد، گفت: در چغندر که لازم نیست دولت بودجه‌ای داشته باشد. تنها به بهانه اینکه قیمت شکر را برای مصرف‌کنندگان نمی‌خواهد افزایش دهد قیمت خرید تضمینی را افزایش نمی‌دهد و تولید را سرکوب می‌کند و این در حالی است که شکر ۱۲ هزار تومانی وارداتی جایگزین می‌شود و دولت به خواسته خود برای ارزان نگاه‌داشتن شکر نمی‌رسد. وی با اشاره به افزایش چشمگیر قیمت کالاهای اساسی در سبد مصرفی خانوار، افزود: آیا اهمیت شکر در سبد مصرفی خانوار از گوشت و مرغ بیشتر است که دولت به بهانه حمایت از مصرف‌کنندگان، تولید را به چالش می‌اندازد؟ دانیایی در بخش دیگری از سخنان خود با بیان اینکه میزان تولید چغندر قند در سال جاری در خوشبینانه‌ترین حالت به حدود ۴۵ میلیون تن می‌رسد، گفت: اگر دولت قیمت را اصلاح کند با رشد خوبی در تولید مواجه خواهیم شد اما به وضعیت سال ۹۶ برنخواهیم گشت و برای رسیدن به رکورد آن زمان حداقل ۳ سال زمان لازم است تا عقب گرد ما جبران شود.

وی با بیان اینکه از بهمن ماه کشاورزان با کارخانجات قند قرارداد منعقد می‌کنند، افزود: دولت باید هر چه سریع‌تر قیمت چغندر قند را اصلاح کند چرا که این امر بسیار در تصمیم کشاورزان تأثیرگذار است و به اعتقاد بنده حداقل تا اول آذر ماه باید این اتفاق رخ دهد.

سیاست‌گذاری غلط در خرید تضمینی محصولات کشاورزی به گندم محدود نمانده و دولت با قیمت‌گذاری ناعادلانه چغندر قند، تولید این محصول را هم با اما و اگرهای فراوانی مواجه کرده است.

سیاست‌های نادرست دولت در حوزه خرید تضمینی محصولات استراتژیک و تخلفات گسترده در اجرای قانون خرید تضمینی طی سال‌های اخیر خسارات جبران‌ناپذیری به تولید محصولات استراتژیک وارد کرده که یکی از این محصولات چغندر قند بوده است. نیاز کشور به شکر حدود ۲۰۲ میلیون است که به گفته مسؤولان وزارت جهاد کشاورزی در سال ۹۶ حدود ۲ میلیون تن شکر در کشور تولید شد که در این بخش به مرز خودکفایی رسیدیم با این حال برخی اشتباهات منجر به از دست رفتن این دستاورد مهم شد. قیمت پایین چغندر قند در سال ۹۷ موجب شد کشاورزان از کشت این محصول استراتژیک خودداری کنند و به جای آن صیفی‌جات از جمله گوجه فرنگی به کارند که حجم گسترده تولید گوجه در سال گذشته موجب شده این محصول روی دست کشاورزان بماند و دولت مجبور به خرید حمایتی و توافقی این محصول شود. پیگیری‌ها و اعتراضات موجب شد دولت در تیرماه ۹۸ قیمت این محصول را تغییر دهد، اتفاقی که البته بسیار دیر هنگام بود و به عبارتی نوشداروی پس از مرگ. این اقدام منجر به کاهش شدید سطح زیر کشت چغندر قند در کشور شد.

برای سال زراعی پیش رو، این خطای سیاست‌گذار مجدداً تکرار شده است. قیمت خرید تضمینی گندم به اذعان همگان ناعادلانه است؛ دولت‌مردان برای توجیه اقدام خود درباره عدم افزایش منطقی قیمت خرید تضمینی گندم، کمبود بودجه و قیمت نان برای مصرف‌کننده را بهانه می‌کنند، در حالی که درباره چغندر قند دولت هیچ دخالتی در خرید ندارد و خرید آن توسط کارخانجات انجام می‌شود همچنین کارشناسان سرکوب قیمت محصولات تولیدی را به دلیل کنترل قیمت فرآورده‌های نهایی، غیرمنطقی می‌دانند و عنوان می‌کنند این سیاست در نهایت منجر به از دست رفتن تولید داخل و وابستگی شدید به واردات خواهد شد.

اولتیماتوم به وزرای کشاورزی و صمت

در همین زمینه بهمن دانیایی، دبیر انجمن قند و شکر در گفت‌وگو با مهر ضمن انتقاد از سیاست‌های دولت در تعیین نرخ خرید تضمینی چغندر قند، گفت: متأسفانه قیمت ۸۴۰ تومان برای هر کیلوگرم چغندر که از سوی دولت تعیین شده مورد رضایت کشاورزان نیست. وی با بیان اینکه این قیمت پایین است و کشاورزان را به کشت ترغیب نمی‌کند، افزود: بنده در نامه‌های مختلفی که به معاون اول رییس‌جمهور، رییس سازمان برنامه و بودجه، وزیر جهاد کشاورزی و وزیر صمت نوشته‌ام درباره این مسأله اولتیماتوم داده‌ام.

این فعال بخش خصوصی تصریح کرد: نکته بسیار مهم این است که اگر چغندر قند کشت نشود، تناسب کشت بر هم می‌خورد و محصولات رقیب یعنی سیب زمینی، گوجه فرنگی و پیاز به جای آن کشت می‌شود و سال‌های گذشته و حتی تابستان امسال شاهد بودیم که این امر چغندر برای کشاورزان و خود دولت هزینه به بار آورد چرا که دولت ناچار شد محصولات کشاورزان را از آنان به صورت توافقی خریداری و در محل کشت دفن کند!

واردات شکر همین الان برای دولت ۱۲ هزار تومان تمام می‌شود!

دانیایی تأکید کرد: از سوی دیگر بحث وابستگی به واردات شکر مطرح است که همین الان اگر دولت بخواهد شکر وارد کند کیلویی ۱۲ هزار تومان تمام می‌شود که این قیمت در حال حاضر حدود دو برابر قیمت تولید داخلی است ضمن اینکه در شرایط فعلی که با بحث محدودیت ارزی مواجه هستیم صرف ارز برای واردات محصولی مانند شکر که توان تولید آن را در داخل داریم، منطقی به نظر نمی‌رسد. وی با بیان اینکه بنده در سال ۹۷ نیز همین اولتیماتوم را حتی به شخص رییس‌جمهور نیز داده بودم، اضافه کرد: متأسفانه در آن سال بی‌اعتنایی به هشدارها موجب کاهش شدید تولید و عقبگرد جدی در طرح خودتکایی شکر شد. این فعال بخش خصوصی تصریح کرد: در صورت بی‌توجهی به هشدارهای فعلی، در سال جاری نیز شاهد همین اتفاق خواهیم بود. دانیایی با بیان اینکه انتظار ما این بود که قیمت خرید تضمینی چغندر قند حداقل ۱۱۰۰ تا ۱۲۰۰ تومان تعیین و ابلاغ شود، افزود: ۵۰ هزار نفر کشاورز در تولید چغندر قند مشغول به فعالیت هستند و زنجیره تولید چغندر تا قند و شکر بسیار قدرتمند است و باعث اشتغال ده‌ها

بازگشت بخشی از وظایف قانون انتزاع به وزارت جهاد کشاورزی

بخشی از وظایف قانون انتزاع که پیش از این توسط دولت تعلیق شده بود دوباره به وزارت جهاد کشاورزی برگشت. ستاد اقتصادی دولت با بازگشت بخشی از وظایف قانون انتزاع به وزارت جهاد کشاورزی موافقت کرد.

محمد نهبانندیان معاون اقتصادی دولت با ارسال نامه‌ای از بازگشت وظایف بازرگانی بخش کشاورزی به وزارت جهاد کشاورزی خبر داده است. مرداد ماه امسال قانون انتزاع که درباره تنظیم بازار و وظایف بازرگانی بخش کشاورزی بود به مدت دو سال تعلیق شده و این وظایف به وزارت صمت محول شده بود. نهبانندیان در نامه‌ای که به وزرای صنعت، معدن و تجارت و جهاد کشاورزی ارسال کرده است جزییات واگذاری امور تنظیم بازاری محصولات کشاورزی را اعلام و آن را جهت اجرا ابلاغ کرد.

متن این نامه به شرح زیر است:

بند (ب) تصمیمات جلسه یکصد و هفتاد و هشتم ستاد هماهنگی اقتصادی دولت مورخ ۱۳۹۹/۸/۱۱ در خصوص هماهنگی دستگاه‌های اجرایی برای تنظیم بازار محصولات کشاورزی که به تأیید ریاست محترم جمهوری اسلامی ایران رسیده است، به شرح ذیل جهت اجرا ابلاغ می‌گردد.

۱- مسؤولیت برنامه‌ریزی و هماهنگی تأمین (تولید و واردات انواع نهاده‌های کشاورزی و دام و طیور) و همچنین مسؤولیت تولید، عرضه و تنظیم بازار مرغ و تخم مرغ تا مرحله عمده فروشی به قیمت مصوب، با وزارت جهاد کشاورزی است.

۲- به منظور عرضه مکفی کالا و دسترسی مصرف‌کنندگان به نرخ مناسب، وزارت صنعت، معدن و تجارت، مسؤولیت تنظیم بازار کلیه کالاهای اساسی و ضروری از جمله محصولات کشاورزی و دامی در مرحله توزیع و خرده فروشی را به عهده دارد.

۳- مسؤولیت تصمیم‌گیری در مورد صادرات مرغ و تخم مرغ، با وزارت جهاد کشاورزی است.

۴- وزارت صنعت، معدن و تجارت، مکلف است دسترسی کامل و برخط وزارت جهاد کشاورزی به اطلاعات سامانه جامع تجارت را تأمین نماید و حمایت‌های سیاستی و نظارتی لازم را اعمال نماید.

۵- وزارت جهاد کشاورزی، مکلف است اطلاعات لازم در مورد تأمین، حمل و انبارش این کالاها را بطور برخط، از طریق سامانه جامع تجارت، در اختیار وزارت صنعت، معدن و تجارت قرار دهد.

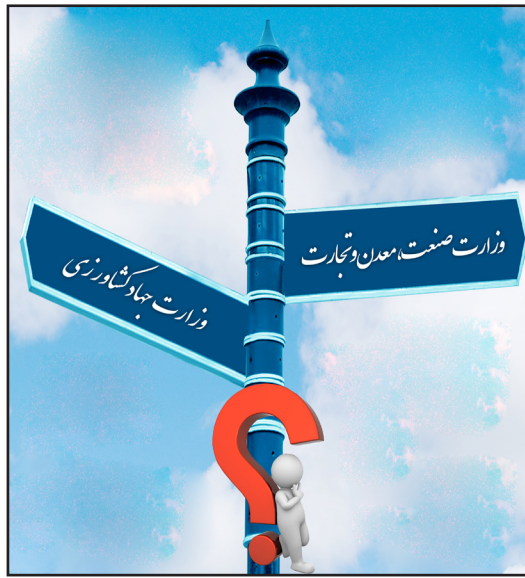
استقبال کشاورزان از کشت چغندر قند در آذربایجان غربی

آذربایجان غربی به علت برخورداری از آب و خاک مناسب و وجود پنج کارخانه قند در شهرستان‌های ارومیه، خوی، پیرانشهر، میاندوآب و نقده مقام نخست کشوری تولید، سطح زیر کشت و عملکرد چغندر قند را در اختیار دارد.

براساس اظهارات مسؤولان جهاد کشاورزی استان سال زراعی گذشته در مجموع ۳۴ هزار هکتار از مزارع استان به کشت چغندر قند اختصاص یافته بود اما سطح زیر کشت چغندر قند در آذربایجان غربی در مقایسه با سال قبل از آن ۱۸ درصد افزایش یافته و این افزایش سطح زیر کشت در شمال استان و خارج از محدوده حوضه آبریز دریاچه ارومیه اتفاق افتاده است. رییس سازمان جهاد کشاورزی آذربایجان غربی با بیان اینکه با شروع تحویل چغندر قند توسط کشاورزان استان، از شهریور امسال ۷۲ درصد مطالبه چغندر کاران پراخت شده، گفت: چهار هزار و ۵۰۰ میلیارد ریال تاکنون پرداخت شده و این روند همچنان ادامه دارد.

رسول جلیلی بیان کرد: همزمان با آغاز فصل برداشت چغندر قند از مزارع استان، تاکنون ۸۶۵ هزار تن چغندر قند، تحویل کارخانه‌های قند استان شده است و مجموع مطالبه چغندر کاران استان از کارخانه‌های چغندر قند آذربایجان غربی تاکنون ۶۲۴ میلیارد تومان برآورد شده است.

وی با بیان اینکه علاوه بر این میزان، در حدود ۳۷ هزار تن از چغندر قند تولیدی آذربایجان غربی توسط کارخانه‌های قند خارج

از استان خریداری شده، گفت: با تصویب دولت امسال محصول چغندر کاران با نرخ تضمینی هر کیلوگرم ۶ هزار و ۵۲۰ ریال با عیار ۱۶ درصد با احتساب کمک هزینه حمل و نقل خریداری خواهد شد که نسبت به قیمت چهار هزار و ۲۳۰ ریال پارسال نزدیک به ۵۳ درصد افزایش دارد.

مدیر زراعت سازمان جهاد کشاورزی آذربایجان غربی توجه به آبیاری مدرن را رویکرد غالب در مزارع چغندر قند بیان کرد و گفت: ۵۳ درصد از سطح کشت مزارع چغندر قند استان به صورت آبیاری بارانی، ۴۵ درصد به صورت نشتی (جوی و پشته) و ۲ درصد به صورت نوار تیپ آبیاری می‌شود.

علی عیدی با اشاره به اینکه در سال زراعی گذشته (۱۳۹۸-۱۳۹۹) در مجموع ۱۱۰ هکتار از مزارع چغندر قند به صورت نشایی کشت شده بود، ادامه داد: هزار و ۱۱۵ هکتار نیز به عنوان مزارع الگویی با تراکم کمتر و مابقی مزارع به شیوه معمولی کشت شده بود تا به این طریق بتوان روش‌های کاهش مصرف آب را ترویج کرد.

وی گفت: امسال میانگین برداشت چغندر قند از مزارع آذربایجان غربی ۵۵ تن در هکتار با میانگین عیار ۱۷، ۷۳ درصد و میزان افت محصول ۲ درصد است که این امر نشان‌دهنده افزایش تولید و کیفیت این محصول در مزارع و توجه به بهره‌وری منابع است. این کارشناس با اشاره به اینکه سال قبل ۲۸ هزار و ۲۰۰ هکتار چغندر قند در آذربایجان غربی کشت شده بود، افزود: سطح زیر کشت چغندر قند استان در مقایسه با سال قبل از آن ۱۸ درصد افزایش یافته و این افزایش سطح زیر کشت در شمال استان و خارج از محدوده حوضه آبریز دریاچه ارومیه اتفاق افتاده است. عیدی اظهار داشت: سطح کشت چغندر قند در شمال استان که در محدوده آبریز دریاچه ارومیه قرار ندارد، در مقایسه با سال قبل در سطح ۲ هزار و ۵۹۲ هکتار بود در حدود ۵۰ درصد افزایش داشته است.

وی اضافه کرد: در بین شهرستان‌های آذربایجان غربی، پیرانشهر با ۱۴ هزار و ۳۰۰ هکتار سطح زیر کشت چغندر استان پیش‌تاز بوده و میاندوآب با سه هزار و ۷۰۰ هکتار، نقده با سه هزار و ۱۰۰ هکتار و بوکان به سه هزار هکتار در جایگاه‌های بعدی قرار دارند و ماکو و چالدران نیز هر کدام با ۲۵۰ هکتار زیر کشت چغندر، کمترین میزان سطح کشت این محصول را به خود اختصاص دادند.

آذربایجان غربی با یک میلیون هکتار اراضی کشاورزی قابل کشت، سالانه با تولید ۶ میلیون تن انواع محصولات کشاورزی شامل یک میلیون و ۹۰۰ تن چغندر قند، یک میلیون و ۱۰۰ هزار تن سیب، ۷۰۰ هزار تن گندم و ۱۵۰ هزار تن انواع میوه‌های هسته‌دار ششمین استان تولیدکننده محصولات کشاورزی کشور محسوب می‌شود.

سیاست‌های دولت

و از پا افتادن خرده‌زارعان

عضو شورای مرکزی خانه کشاورز با انتقاد از سیاست‌های دولت در بخش کشاورزی گفت: این سیاست‌ها منجر به تهدید امنیت غذایی کشور می‌شود.

مسعود اسدی عضو شورای مرکزی خانه کشاورز با اشاره به افزایش سرسام‌آور قیمت نهاده‌های کشاورزی از جمله کودها و سموم شیمیایی اظهار داشت: وزارت جهاد کشاورزی با اقداماتی از جمله ارائه کارت به کشاورزان سعی می‌کند تبعات سیاست‌های نادرست تیم اقتصادی دولت را تا حدودی کاهش دهد که متأسفانه در این زمینه چندان موفق نبوده است. چرا که کشاورزان استقبال گسترده‌ای از این طرح‌ها نداشتند. متأسفانه تیم اقتصادی دولت، کشاورزی را در تنگنا قرار می‌دهد تا کسری بودجه را در سایر بخش‌ها جبران کند و در طول ۴ دهه بعد از انقلاب این حجم کم‌لطفی و بی‌مهری به بخش کشاورزی بی‌سابقه بوده است.

این فعال بخش خصوصی با اشاره به اینکه افزایش شدید نرخ کودها و سموم کشاورزی باعث شد که کشاورزان این محصولات را از برنامه کشت خود حذف کنند گفت: متأسفانه با عدم استقبال کشاورزان از خرید کودهای فسفاته و پتاسه مواجه هستیم و در حال حاضر انبارها مملو از این محصولات است. چرا که به دلیل گرانی، کشاورزان قادر به خرید و استفاده از آنها نیستند. بدون استفاده از این کودها در کشت محصولات استراتژیک، کاهش بهره‌وری و تولید این محصولات امری محتمل است. وی با اشاره به اینکه اقدامات تیم اقتصادی دولت کاملاً آگاهانه و برای هدایت بخش کشاورزی به سوی سیستمی مدرن است، گفت: در واقع دولت نمی‌خواهد از مسیری درست راندمان بخش کشاورزی بالا ببرد و اقدام به مدرن‌سازی این بخش نماید. بلکه ظاهراً اعتقاد دولتمردان اینگونه است که کشاورزی آنقدر گران شود تا خرده‌کشورها و کسانی که توانایی حضور در این عرصه را ندارند از این شغل خارج شده و اراضی خود را به سرمایه‌گذاران واگذار کنند تا سرمایه‌گذاران بدون نیاز به اخذ یارانه از دولت اقدام به مدرن‌سازی کشاورزی و افزایش بهره‌وری کنند. این طرح در ظاهر طرحی بسیار خوب و مطلوب است اما نکته بسیار مهم این است که حذف طبقه روستایی از جامعه کشاورزی منجر به مهاجرت از روستاها و افزایش حاشیه نشینی در اطراف شهرهای بزرگ می‌شود که این تهدیدی بسیار جدی برای جامعه ما است و می‌تواند عواقب خطرناکی داشته باشد. اسدی با اشاره به اینکه دولتمردان تذکرها و هشدارهای بخش خصوصی را نشنیده گرفته‌اند، ادامه داد: ما از دولتمردان کاملاً ناامید شده‌ایم و از دلسوزان نظام می‌خواهیم که مراقب سیاست‌های دولت در بخش کشاورزی که می‌تواند منجر به از دست رفتن خودکفایی محصولات استراتژیک و به خطر افتادن امنیت غذایی کشور شود، باشند.

کارخانه قند بیستون ظرفیتی برای حل مشکل بیکاری کرمانشاه

وی اضافه کرد: اگر ما می توانستیم ۲۵۰ هزار تن چغندر قند خریداری کنیم خیلی از مشکلات و معضلات کارخانه قند بیستون حل می شد و حتی با این میزان محصول می توانستیم خط تولید قندی که سال هاست تعطیل شده را راه اندازی کنیم.

نیاز به نقدینگی برای راه اندازی خط تولید قند

مدیر عامل شرکت قند بیستون گفت: این شرکت منابع مورد نیاز برای راه اندازی خط تولید قند در اختیار ندارد و با توجه به نوسانات بازار دقیقاً نمی توان میزان نقدینگی مورد نیاز این خط را بر آورد کرد.

وی اضافه کرد: اگرچه مسؤولان استان برای تأمین نقدینگی با ما همکاری کرده اند و بانکها را کنار ما قرار دادند اما مشکل بزرگ ما این است که شرکت ما سهامی است و سهامداران عمده آن هم کارخانه های قند استان خراسان هستند که متأسفانه وضعیت اقتصادی آنها هم مناسب نیست و میزان بدهی آنها در شبکه بانکی بالا است و از نظر بحث ذینفع واحد ما نمی توانیم از تسهیلات استفاده کنیم.

معینی صفا افزود: چون سهامداران شرکت قند بیستون در شبکه بانکی معوق دارند دیگر ما امکان استفاده از هیچ گونه تسهیلاتی را در هیچ قالبی نداریم و این موضوع مشکلات زیادی برای شرکت به وجود آورده است. این در حالی است که شرکت قند بیستون هیچ گونه بدهی معوق به بانکها و مالیات ندارد و گفت: در سال جهش تولید که رهبر معظم انقلاب نیز تأکید زیادی بر این مقوله دارند ما دنبال راه اندازی خط تولید جدید و توسعه کارخانه هستیم و از مسؤولان می خواهیم برای برون رفت از این مشکل تدبیری بیاندیشند. وی به نرخ گذاری اشتباه چغندر و شکر نیز اشاره کرد و توضیح داد که هزینه ها روز به روز بالاتر می رود و نرخ گذاری ها باید هم به صرفه کشاورز و هم شرکت های قند و شکر باشد در حالی که در قیمت گذاری ها این موارد رعایت نمی شود و بی توجه به هزینه های تمام شده نرخ گذاری انجام می شود. وی با اشاره به افزایش قیمت شکر در روزهای اخیر، گفت: قیمت هر کیلوگرم شکر هفت هزار و ۳۰۰ تومان نرخ گذاری شده که ۵۰۰ تومان آن سهم دولت است و سهم کارخانه هم به ازای هر کیلوگرم ۶ هزار و ۸۰۰ تومان است در حالی که نرخ هر کیلوگرم شکر وارداتی ۶ هزار و ۷۰۰ تومان است و دیگر تولید شکر در کارخانه توجیهی ندارد و از آن طرف کشت چغندر هم برای کشاورزان توجیه اقتصادی ندارد. وی با بیان اینکه نرخ گذاری شکر بدون توجه به قیمت تمام شده و هزینه های کارخانه انجام می شود، اظهار داشت: این نرخ گذاری اشتباه روی شکر و همچنین محصول چغندر باعث می شود این فعالیت از لحاظ اقتصادی بصره نباشد و نکته دیگر اینکه قیمت تمام شده شکر تنها مختص به خرید چغندر نیست. به عنوان مثال کیسه برای بسته بندی شکر از سال ۹۷ تا ۹۹ بیش از ۳۰۰ درصد افزایش داشته و مابقی هزینه ها مانند حقوق پرسنل، تعمیرات و سایر موارد هم بماند که بالا است. وی تصریح کرد: این موضوع برای کارخانه های تولید شکر مثل ما که تک محصولی و خام فروش هستیم مشکل ساز است. پیشنهاد ما این است که از زمان تولید و برداشت چغندر باید به صورت زنجیره دیده شود که متأسفانه نظمی وجود ندارد. باید نظارتی وجود داشته باشد که اگر ما ۲۵۰ هزار تن قرارداد می بندیم باید همه را خریداری کنیم اما وضعیت همه کارخانه های قند و شکر مناسب نیست و این به نفع دلان شده است.

آماده فعال کردن نماد شرکت در بورس هستیم

وی گفت: اواخر سال ۹۵ قند بیستون دچار مشکلات عملیاتی زیادی شد و حتی تصمیم به تعطیلی کارخانه گرفته شد. اختلاف نظر بین سهامداران اصلی اتفاق افتاد و این مسائل باعث بسته شدن نماد شرکت در بورس شد. بعد از سال ۹۷ که مدیریت جدید شروع به کار کرد شرکت عدم افشای اطلاعات داشت که هیچ کدام از اطلاعات مالی شرکت به صورت شفاف در سامانه کدال اطلاع رسانی نشده بود. همچنین مجامع سال های ۹۶ و ۹۷ شرکت برگزار نشده بود.

معینی صفا افزود: ما مجامع سال های ۹۶ و ۹۷ را ۲۲ تیر ۹۹ برگزار کردیم و همه اطلاعات افشا نشده در سامانه کدال تاکنون افشا شده و تمام الزامات بورسی تا الآن انجام شده است مجمع نوبت اول سال ۹۸ هم ۳۱ شهریور ۹۸ برگزار شد اما به حد نصاب نرسید و در آبان هم نوبت دوم سال ۹۸ را برگزار می کنیم. او گفت: اگر مجمع برگزار شود و بازرسی و حسابرسی انتخاب شود و مجمع ۳۱ شهریور ۹۹ را هم برگزار کنیم دیگر مسائل و مشکلات ما با بورس حل می شود و به احتمال بسیار زیاد پیگیر هستیم که نماد شرکت در بورس را باز کنیم اگرچه این اقدام منفعی برای شرکت ندارد اما برای سهامداران خوب است و پس از سال ها صبر کردن منافع آنها تأمین می شود.

دلان مانع خریداری محصول کشاورزان

معینی صفا در ادامه گفت: امسال برای جذب چغندر و حدود ۳۳۰ هزار تن قرارداد با کشاورزان بستیم. متأسفانه در سال های گذشته به دلیل مسائل و مشکلاتی که شرکت داشت کشاورزان مقداری اذیت شدند و مطالبات آنها دیر پرداخت می شد و حتی کار به جایی رسیده بود که به جای پول به کشاورزان شکر می دادند و آنها مجبور بودند به زیر قیمت بفروشند. وی اضافه کرد: حدود هشت تا ۹ ماه طول می کشید تا کشاورزان مطالبات خود را از شرکت بگیرند و این وضعیت نگاه کشاورزان را نسبت به شرکت تغییر داده بود و در این میان دلان فعال شدند و توانستند بخش زیادی از محصولات را خریداری کنند. مدیر عامل شرکت قند بیستون گفت: براساس مستندات توانستیم تا پایان سال گذشته زمان پرداخت مطالبات کشاورزان را مقداری کمتر کنیم. وی اضافه کرد: برنامه امسال این است که ۹۰ درصد از مطالبات کشاورزان را سه روز بعد از اینکه کل محصول را به شرکت تحویل دادند پرداخت شود و ۱۰ درصد باقیمانده را هم گذاشتیم که صورت حسابها یا اینکه اگر بدهی دارند را بعد از تسویه، پرداخت نماییم که این موضوع عملیاتی شده و هر کشاورزی که به صورت کامل محصول خود را به ما تحویل دهد در مدت سه روز ۹۰ درصد مطالباتش را تسویه می کنیم و ۱۰ درصد باقیمانده نیز در مدت یک ماه تسویه کامل می شود.

معینی صفا افزود: تا این تاریخ ۱۴۲ هزار تن چغندر کشاورزان را تحویل گرفتیم اما متأسفانه امسال فعالیت دلان در استان خیلی زیاد شده است. چغندر محصولی است که براساس معیار کمی و کیفی یعنی با توجه به عیار و تناژ خریداری می شود اما دلان بدون توجه به این معیارها چغندر را از کشاورزان خریداری می کنند در حالی که ما براساس این معیارها محصول خریداری می کنیم و تلاش می کنیم به کشاورز ضرر و زیان وارد نشود. گفت: شرکت قند بیستون براساس دستورالعمل جهاد کشاورزی محصول خریداری می کند و اگر ما خلاف این عمل می کردیم و براساس مدل دلان خرید می کردیم حدود چهار میلیارد تومان کمتر پرداخت می کردیم اما دلان بدون رعایت این دستورالعملها، توانایی مذاکره بیشتری دارد و خیلی انعطاف پذیرتر و دستش باز است و توانسته خیلی از کشاورزان را مجاب کند و محصولات آنها را خریداری کند. وی اظهار داشت: ما این خطر را احساس کردیم و با مسؤولان جهاد کشاورزی، استانداری، سازمان صنعت، معدن و تجارت و دادستانی مکاتبه کردیم که جلو فعالیت دلان را در این موضوع بگیرند یا اجازه دهند ما هم با مدل دلان فعالیت و در شرایطی برابر رقابت کنیم و محصول را خریداری نماییم.

خریداری ۱۴۲ هزار تن محصول تاکنون

مدیر عامل شرکت قند بیستون در ادامه این گفت و گو با بیان اینکه تاکنون ۱۴۲ هزار تن چغندر از کشاورزان خریداری کرده ایم و به نظر می رسد بتوانیم ۱۷۰ هزار تن بخریم در حالی که برنامه ریزی ما ۳۳۰ هزار تن بود اما بیشتر آن توسط دلان از استان خارج شده است.

معینی صفا، همچنین به دپوی حدود ۱۷ هزار تن چغندر قند در محوطه کارخانه و در فضای باز اشاره کرد و افزود: چون چغندر تره بار و فسادپذیر است اگر دپو کنیم کیفیت آن پایین می آید و میزان قند ریشه چغندر کاهش پیدا می کند و ضریب استحصال پایین می آید اما با توجه به اینکه می خواستیم دلان کمتر فعالیت کنند این مقدار محصول را دپو کردیم که به لحاظ استاندارد درست نیست. وی همچنین توجه کشاورزان را به این موضوع معطوف کرد که کارخانه قند بیستون مربوط به استان کرمانشاه است و ۵۰ سال فعالیت دارد و همیشه و در همه حال و در روزهای خوب و بد کنار کشاورزان بوده و انتظار داریم کشاورزان محصول خود را به دلان نفرروشند و به چرخیدن چرخ کارخانه قند بیستون فکر کنند.

کارخانه قند بیستون با ۴۸ سال سابقه فعالیت در رونق تولید، ایجاد اشتغال و رونق اقتصادی استان کرمانشاه نقش بسزایی ایفا می کند. بیش از ۵۰۰ نفر اکنون در این واحد تولیدی مشغول به کار هستند و به همین تعداد نیز به صورت غیرمستقیم شغل ایجاد کرده است.

در ورودی شهر بیستون از طرف کرمانشاه و روبروی کتیبه جهانی دارپوش هخامنشی، کارخانه ای با حدود ۵۰ سال قدمت چون نگینی در منطقه می چرخد. کارخانه قند بیستون در سال ۱۳۴۰ توسط متخصصان آلمانی ساخته شده و اکثر وسایل مورد استفاده برای صنعت قندسازی و ماشین آلات و دستگاه های آن متعلق به شرکت «سالز گیتز» آلمان است. تاریخ مونتاژ و اولین بهره برداری کارخانه قند بیستون سال ۱۳۴۲ است که ظرفیت اسمی اولیه آن یک هزار تن چغندر در شبانه روز بوده و ظرفیت اسمی کنونی آن ۲ هزار تن چغندر در شبانه روز، که قابل توسعه به بیش از سه هزار تن در شبانه روز است. اکنون در کارخانه قند بیستون سالانه حدود ۴۰ هزار تن شکر تولید می شود و از حدود ۱۰ سال پیش خط تولید قند آن متوقف شده و به گفته مسؤولان شرکت در صورت راه اندازی این خط می توان اشتغال بیشتری ایجاد کرد.

کارخانه وارد پنجاه و هشتمین بهره برداری شد

چغندرهای دپو شده پس از چند مرحله شست و شو وارد خط تولید برای تبدیل به شکر می شود. تولید قند در این کارخانه از حدود ۱۰ سال پیش متوقف شده و تنها شکر تولید می کند اگرچه مدیر عامل شرکت قند بیستون می گوید آماده راه اندازی خط تولید قند هستیم اما مشکل نقدینگی داریم. داخل کارخانه به دلیل فعالیت دستگاه های فراوان بسیار گرم است و کارگران می گویند این گرمای فصل سرما خوب اما در فصل گرم غیر قابل تحمل است. این دستگاهها در طول فصول بهره برداری یعنی بهار و پاییز به صورت شبانه روزی روشن است و خط تولید نیز در ۲ شیفت فعال است.

قند بیستون به لحاظ اقتصادی در استان تأثیر گذار است

مدیر عامل شرکت قند بیستون در گفت و گو با خبرنگار ایرنا گفت: از سال ۹۷ که تیم مدیریتی جدید در شرکت مستقر شد سعی کردیم مسائل و مشکلات را مرتفع کنیم. امسال هم با توجه به شرایطی که پشت سر گذاشتیم و به نقطه ثباتی رسیدیم و با همکاری و همیاری مسؤولان استانی و پرسنل شرکت مسائل و مشکلات را بتوانیم حل کنیم. «مجید معینی صفا» با بیان اینکه کارخانه قند بیستون به لحاظ اقتصادی در استان کرمانشاه تأثیر گذار است، افزود: این تأثیر گذاری با اشتغال ۵۰۰ نفری و همچنین رونق بخشیدن به اقتصاد منطقه ملموس است و همچنین تمام خریدهای کارخانه را اگر توانایی آن در منطقه وجود داشته باشد از استان تأمین می کنیم حتی اگر گران تر باشد. وی با بیان اینکه ۵۰۰ نفر پرسنل به صورت رسمی، قراردادی و فصلی در شرکت فعالیت می کنند و یک بنگاه موفق است که حداقل بخشی از مشکلات اشتغال استان را مرتفع کرده و با برنامه ریزی انجام شده بسیاری از مسائل و مشکلات شرکت نیز حل شده و برای رفع سایر مشکلات نیز نیاز به همکاری بیشتری داریم. کرمانشاه از نظر بیکاری در رتبه اول کشور قرار دارد. طبق آخرین آمار اعلام شده از سوی مرکز آمار ایران، نرخ بیکاری استان کرمانشاه در فصل بهار امسال، ۱۳٫۸ درصد اعلام شده که نسبت به بهار سال قبل یک درصد کاهش نشان می دهد. در فصل بهار ۹۹، کرمانشاه پس از استان های لرستان و چهارمحال و بختیاری رده سوم بیکاری را به خود اختصاص داده بود.

ماهنامه
شکر

انجمن صنفی کارخانه های قند و شکر ایران

زیر نظر شورای نویسندگان

صفحه آرا: علی صائمی

حروفچین: حمیدرضا خدابخش

تلفن و نمابر:

۸۸۹۶۹۰۵۵-۸۸۹۶۹۰۳

نشانی: تهران - میدان دکتر فاطمی

خیابان شهید گمنام - شماره ۱۴